

กวีนิพนธ์

ความหมายของกวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์ หมายถึง คำประพันธ์ที่กวีแต่ง

ส่วนพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้ว่า กวีนิพนธ์คือคำประพันธ์ที่กวีเรียบเรียงเพื่อใช้แสดงความคิด ความเข้าใจอันลึกซึ้งที่เกิดจากจินตนาการเกี่ยวกับโลก มนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับมนุษย์ด้วยทุกรูปแบบ การลำดับความ และภาษาวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ

กวีนิพนธ์มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าภาษาวรรณศิลป์ กวีนิพนธ์สมัยใหม่ หมายถึง ผลงานของกวีซึ่งแตกต่างกับกวีนิพนธ์แบบเดิมทั้งรูปแบบและเนื้อหา ทั้งรูปแบบและเนื้อหานี้เกิดจากการรับอิทธิพลตะวันตก

ในการวิจักษณ์กวีนิพนธ์ ผู้อ่านต้องเข้าใจธรรมชาติของกวีนิพนธ์โดยเฉพาะภาษาที่แตกต่างกับภาษาในชีวิตประจำวัน กวีนิพนธ์ มีทั้งที่เป็นวรรณคดีโบราณที่เป็นเรื่องเล่าร้อยกรอง และกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่ กวีนิพนธ์ประเภทหลังส่วนใหญ่เป็นร้อยกรองขนาดสั้นจึงมีนัยลึกซึ้งและภาษาที่ “ใช้คำน้อย กินความมาก”

องค์ประกอบและกลวิธีนำเสนอของกวีนิพนธ์

1. รูปแบบ ในที่นี้หมายถึงฉันทลักษณ์ มาตรฐาน และจังหวะในกวีนิพนธ์ไทย กวีนิพนธ์ที่เป็นร้อยกรองไทยมีแบบแผนฉันทลักษณ์กว้างๆ 5 ประเภทได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ปัจจุบันความหลากหลายของรูปแบบยังได้ขยายตัวออกไปอีกมาก โดยเฉพาะในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่ที่มีการประดิษฐ์และการปรับแปลงฉันทลักษณ์ อย่างในกรณีโคลง ปัจจุบันมีโคลงสิบสุภาพ
2. ภาษาจินตภาพและภาพพจน์ จินตภาพ (image) หมายถึงภาพที่เกิดขึ้นในความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่าน เช่น อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน ฯลฯ
3. สัญลักษณ์ (Symbol) คือการกำหนดให้สิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตเป็นตัวแทนของสิ่งอื่น สัญลักษณ์หลายอย่างอาจจะพัฒนาจากการใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบ ดอกไม้งามเป็นสัญลักษณ์ของหญิงงาม น้ำค้างเป็นสัญลักษณ์แทนความบริสุทธิ์ โดยสัญลักษณ์ที่ติดต้องเป็นส่วนผสมอันลงตัวระหว่างความชัดเจนและความกำกวม เอื้อต่อการตีความ หากชัดเจนเกินไปจนไม่เหลืออะไรให้สงสัยเลยก็จะเป็นสัญลักษณ์ที่น่าเบื่อ

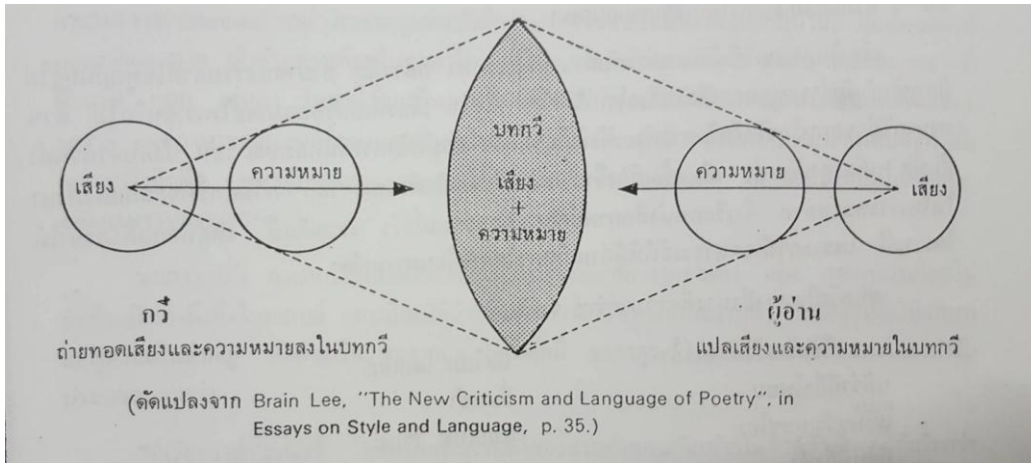
ดอกไม้ในกวีนิพนธ์ของจิระนันท์ พิตรปรีชา หมายถึง อุทมาการณ์และพลังของหนุ่มสาว “ที่นี่ และที่อื่นๆ ดอกไม้สดชื่น ยืนให้มวลชน”

ดอกไม้ ดอกไม้จะบาน
บริสุทธิ์กล้าหาญ จะบานในใจ
สีขาว หนุ่มสาวจะไฝ
แนวนั้นแก้ไข จุดไฟศรัทธา
เรียนรู้ต่อสู้มายา
ก้าวไปข้างหน้า เข้าหามวลชน
ชีวิตอุทิศยอมตน ฝ่าความสับสน
เพื่อผลประชา
ดอกไม้บานให้คุณค่า
จงบานซ้ำซ้ำ แต่ว่ายั่งยืน
ที่นี่และที่อื่นๆ ดอกไม้สดชื่น
ยืนให้มวลชน

4. น้ำเสียงและผู้พูด น้ำเสียง (tone) เป็นคำกว้าง มักใช้อธิบายอารมณ์หรือบรรยากาศของวรรณคดี น้ำเสียงเชื่อมโยงได้กับท่าทีของผู้เขียนที่ส่งผ่านมายังผู้อ่าน

5. ขนบวรรณศิลป์ หมายถึง แบบแผนของกลวิธีการประพันธ์เพื่อสร้างความงามทางวรรณศิลป์อันเป็นที่ยอมรับและสืบทอดกันโดยทั่วไป เช่น แบบแผนฉันทลักษณ์ การใช้ภาพพจน์และโวหาร ตลอดจนศิลปะการแต่ง เช่น บทประณามพจน์ บทชมธรรมชาติ บทอรรถวิพากษ์ (การวิจารณ์ตนเองในทำนองถ่อมตน)

การวิจักษณ์กวีนิพนธ์ไทยจำเป็นต้องรู้จักขนบวรรณศิลป์ เพราะกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่เป็นประเภทวรรณคดีที่เติบโตอยู่บนฐานของวรรณคดีโบราณต่างกับวรรณคดีประเภทเรื่องเล่าร้อยแก้วที่รับมาจากตะวันตก ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่จึงมีการสืบทอดขนบและสร้างสรรค์ลักษณะอย่างใหม่บนฐานของขนบวรรณศิลป์ดั้งเดิมจำนวนมาก เช่น ขนบของวรรณคดีนิราศที่เป็นการเดินทางผ่านสถานที่หรือการเคลื่อนที่ของเวลาในกวีนิพนธ์ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ และไพวรินทร์ ขาวงาม

ตัวอย่างกวีนิพนธ์บทเสียเจ้าของอังคาร กัลยาณพงศ์

“เสียเจ้าราร่วมณิรุ้ง	มุ่งปรารถนาอะไรในหล้า
มิหวังกระทั่งฟากฟ้า	ซบหน้าติดดินกินทราย
จะเจ็บจำไปถึงปรโลก	ถูรอยไศกผู้ร้ายจางหาย
จะเกิดก็ฟ้ามาตรอมตาย	อย่าหมายว่าจะให้หัวใจ
ถ้าเจ้าอุปถัมภ์บสรวงสวรรค์	ข้าขอลงโลกันต์หม่นไหม้
สุเป็นไฟเราเป็นไม้	ให้ทำลายสิ้นถึงวิญญาน
แม้แต่จุลิมิอาลัย	ลืมนเจ้าไซ้ไปชั่วกาลปาวสาน
ถ้าชาติไหนเกิดไปพบพาน	จะทรمانควักทิ้งทั้งแก้วตา
ตายไปอยู่ใต้รอยเท้า	ให้เจ้าเหยียบเล่นเหมือนเส้นหญ้า
เพื่อจดจำพิษช้านานา	ไปชั่วฟ้าชั่วดินสิ้นเอย”

CONCRETE POETRY

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ เรียกว่า กวีนิพนธ์รูปธรรม

กวีนิพนธ์แบบรูปธรรม นักปรัชญาในตะวันตกสมัยใหม่อธิบายว่า เป็นกวีนิพนธ์ที่ไม่ถือว่า ภาษา นอกจากจะมีเสียงแล้วยังมีรูป คือ รูปที่เขียนลงบนหน้ากระดาษหรือวัตถุใดก็ตามที่ใช้เขียน กลุ่มผู้ประพันธ์กลุ่มก้าวหน้าจึง

รินฤทัย สัจจพันธ์. (๒๕๓๗). *วรรณกรรมปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ ๗). กรุงเทพฯ: รามคำแหง.

สายทิพย์ นุกูลกิจ. (๒๕๓๗). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.